

Útmutató az etikai kérelem kitöltéséhez és az informált beleegyezés megírásához

SZTE BTK Pszichológiai Intézet
2012

Mi az etikai kockázatelemzés?

Az etikai kérelem kitöltéséhez ***etikai kockázatelemzést kell végezni***. Az etikai kockázatelemzés lépései a következők:

1. A lehetséges kockázati tényezők azonosítása és számbavétele
2. A kockázat mértékének és a várható eredmény értékével való arányosságának megbecslése
3. A kockázat minimalizálására irányuló lépések meghatározása.

A humán résztvevőkkel folyó kutatásoknak nem szabad fizikailag, érzelmileg vagy mentálisan komolyan vagy tartósan veszélyeztetnie a résztvevő személyek jóllétét. A jóllétet ideiglenesen és nem túlzott mértékben potenciálisan veszélyeztető tényezők néha elkerülhetetlenek, vagy éppen szükségesek az adott vizsgálat elvégzéséhez. Ilyen esetekben a kutatás várható értékének és hasznának meggyőzően indokolnia kell a várható kockázatokat, és kiemelt figyelmet kell szentelni a kockázatok minimalizálására és utólagos kezelésére.

A testi vagy mentálhigiénés egészséget veszélyeztető tényezők forrása lehet lehet többek között: fizikai fájdalom, fáradás, stressz, negatív érzések, kellemetlen helyzet, kellemetlen inger, bármilyen lehetséges hátrány okozás, információkezelés.

FONTOS: *Automatikusan a minimálisat meghaladó kockázat lép fel:*

- **Fokozottan érzékeny populációk** esetén (18 éven aluliak, betegek, fogyatékkal élők, életvitelükben másoktól függő személyek, kisebbséghez tartozók);
- **Érzékeny témák** esetén (szexuális magatartás, politikai magatartás, személyes életet érintő témák, etc.);
- **Jelentősebb félrevezetést vagy információvisszatartást** magában foglaló vizsgálatok esetén;
- **Érzékeny személyes adatok** felvétele kapcsán (pl. biológiai-genetikai adatok, munkáltató felé érzékeny adatok)

Kockázatcsökkentő lépés lehet a szükségtelen kockázati források kiiktatása, a kockázat enyhe fokának biztosítása, az utólagos tájékoztatás, és a feldolgozás lehetőségének megteremtése.

Mit tartalmazzon az informált beleegyezés ?

A részvételre való felkérés alkalmával a kutatóknak ***szóban vagy írásban tájékoztatniuk kell a felkért személyt a kutatás minden olyan lényegesebb mozzanatáról, amely befolyásolhatja őt a részvételre vonatkozó döntése meghozatalában – ezt nevezzük informált beleegyezésnek.*** Az informált beleegyezésnek tehát röviden ismertetnie kell a vizsgálati helyzetet, a várható feladatokat, a részvétel helyszínét, körülményit és várható időtartamát. A tájékoztatás során lehetőséget kell adni arra, hogy a felkért személy esetleges kérdéseket tegyen fel. Meg kell adni a kutatást végző személy nevét és elérhetőségét, és a témavezető tanár nevét és elérhetőségét.

Az informált beleegyezés ***közvetlenül annak a személynek szól, aki a vizsgálatban részt vesz*** és ehhez a megfelelő tájékoztatás után beleegyezését adja. Nem informált beleegyezés tehát pl. Az iskolaigazgató engedélye a vizsgálat lefolytatásához (noha intézmények esetén ilyen engedély is szükséges, lásd alább: intézményi beleegyezés).

Az informált beleegyezés ne tartalmazzon felesleges szakszavakat, idegen kifejezéseket! Csak röviden ismertesse a vizsgálat célját, elsősorban pedig adjon meg minden lényeges információt magáról a vizsgálati helyzetről (beleértve annak várható időtartamát, a pontos feladathelyzetet, etc.). Olyan nyelven és stílusban íródjon, amely a beleegyező személy számára teljes mértékben érthető és világos.

Életkor és informált beleegyezés:

- Amennyiben a gyerekkorú vizsgált személy **3 év alatti**, az informált beleegyezést a szülő adja.
- Amennyiben a gyerekkorú vizsgált személy életkora **3 és 14 év között** van, a szülő ad írásbeli beleegyezést, a vizsgált gyerek pedig szóban.
- Amennyiben a gyerek **14 és 18 év közötti**, az információt mind neki, mind a szülőnek ismernie kell, és mind a két fél beleegyezése szükséges.

A szülői informált beleegyezés megadása lehet aktív vagy passzív. Az ***aktív beleegyezés*** azt jelenti, hogy az írásos informált beleegyezés visszajuttatását (pl. Ovónőn keresztül, postán, személyesen) mindenképpen kérjük. ***Passzív beleegyezés*** esetén az informált beleegyezést eljuttatjuk a szülőhöz, és az informált beleegyezés szövegében tájékoztatjuk őt arról, hogy amennyiben hozzájárul a vizsgálatához, nem szükséges visszaküldenie a lapot. A lapot csak akkor küldje vissza a nemleges hozzájárulás kifejezésével, ha a vizsgálatához nem járul hozzá.

Intézményi beleegyezés:

Az informált beleegyezés a résztvevőktől ill. képviselőiktől származik. Ha intézményben (pl. iskola) folyik, vagy intézményt érint a kutatás, akkor a kutatás megkezdéséhez **intézményi beleegyezést** is kell kérni (igazgatótól, osztályfőnöktől, esetleg mindkettőtől, a helyi viszonyoktól függően).

Informált beleegyezés - Minta

Ez a minta u.n. passzív beleegyezést kér, azaz csak bele nem egyezés esetén kéri a visszaküldeni a papírt. Az informált beleegyezés szövegét és megjelenési formáját mindig egyeztessük a kutatást felügyelő oktatóval!

2012.03.28.

Tisztelt Szülő!

A Szegedi Tudományegyetem Pszichológiai Intézetének hallgatójaként egy fejlődéslélektani témájú kutatást szeretnék folytatni óvodáskorú gyermekekkel abban az óvodában, ahová az Ön gyermeke is jár.

A kutatás címe "Óvodáskori szerepjáték". A kutatás során két hallgató egy héten keresztül délelőttként egy órát tölt az óvodában, ahol megfigyeli a gyermekek szerepjátékát, illetve körülbelül 15 percig egyenként játszik a résztvevő gyerekekkel. A megfigyelésekről, beleértve az egyéni játékpériódust is, videofelvételt kívánunk készíteni. A videofelvételeket név nélkül, elemzés céljára használjuk fel. Amennyiben gyerek nem kíván az egyéni játékban részt venni, természetesen nem kell résztvennie, illetve bármikor megszakíthatja a részvételt.

Ezúton kérem beleegyezését, hogy gyermeke a leírt kutatásban részt vehessen. Amennyiben a részvételbe beleegyezik, nem kell semmit sem tennie. Ha nem egyezik bele, hogy gyermeke részt vegyen, kérem jelezze azt aláírásával a papír alján, és juttassa el a papírt az óvónőhöz!

Ha kérdése van a kutatással kapcsolatban, kérem keressen meg a alább megadott telefonon, e-mailen vagy az óvónőkön keresztül.

A kutatást a Pszichológiai Intézet oktatója, XY felügyeli és irányítja. Az oktató email elérhetősége: xy@gmail.com.

Üdvözlettel,

XY
a Pszichológiai Intézet hallgatója
email: xy@gmail.com.

telefon: mmm

- Nem adom beleegyezésemet, gyermekem részvételéhez.

.....
(Szülő vagy gondozó aláírása)

.....
Dátum